

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, »Narodni dom«, I. nadstr. — Telefon: šte. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din, za inozemstvo 8 Din.

Inserati se računajo po velikosti in so cene na razpolago v upravi.

Stran, tlačitelji!

»I zato seljaška buna, ili seljačka punta, nije bila buna protiv gospode u današnjem smislu riječi, nego je bio ustanak siriote-rije proti gospodarski jačemu, a k tome jošte i nesmiljanom tuđincu. Seljačka je buna posljedica gospodarske nužde, ona je imala sve značajke narodnoga i socijalnoga pokreta, koji je ugušen logom uroženih velikaša.«
Jutaraji list, 23. avg. 1925.

Slovenci nismo bili dolgo časa svobodni gospodarji na lastni zemlji. Zgodaj je zatemnela naša samostojnost, izražena tako lepo v demokratičnih obredih na Gosposvetskem polju. Podjarmili so nas tuji in doživljali smo črne dneve naše zgodovine, ki so trajali vse do jeseni leta 1918.

Najsilneje se je dvignil naš odpor proti tuji nemški gospodski usodepolnega leta 1573; vendar pa je bila slovenska in hrvaška kmečka vojska na krškem polju potlačena, njeni voditelji, med njimi Matija Gubec pa vjeti in žalostno pokončani.

Zakaj smo opozorili na ta zgodovinski dogodek? Ali zato, ker so se v nedeljo zbrali na historičnih krških tleh slovenski in hrvaški kmetje, da si postavijo program vzajemnega bodočega dela? Nikakor ne, čeprav ne omalovažujemo pomena tega dneva. Pač pa nam je dal članek »Jutarajega lista« pod naslovom »Krško«, ki je izšel ob tej priliki in ki ga zgoraj citiramo, povod, da pišemo o naši boli. To tem bolj, ker nam imenovani list ponovno zagotavlja, da bodo Hrvati branili tudi interese Slovenije.

Spomnili smo se, da v mnogem oziru Nemci tudi še danes gospodujejo nad nami. Ob prevrau so se organizirali v internacionalni socijalni demokraciji, katera jih je v zvezi s samostojnimi demokracijami (takrat še JDS) štittila. V interesu domačega proletarijata pa se je ustanovila Narodno-socijalistična stranka, ki v nacionalnem pogledu ni šovinistična, kar dokazuje njeno odklonilno stališče napram Orjuni, pač pa zahteva, da imej na domačih tleh pravico do kruha predvsem domačin. Edino le socijalna demokracija in demokracija, ki so v revolucionarni dobi zaščitili nemški elementi, so krivi, da se Slovenija že takrat ni očistila tujeve. Tako smo prišli do škandala brez primere, da po sedmih letih obstoja jugoslovanske države odločajo o usodi Slovencev celo v državnih službah — Nemci, ki niti naši državljanji niso! Našim vladam se niti takrat niso odprle oči, ko so po nesrečnem izidu plebiscita na Korškem podili Slovence čez Karavanke ne samo iz državnih služb (učitelje, duhovnike itd.), ampak tudi iz privatnih služb in z njihove lastne zemlje! Še danes je šef železniške kurilnice v Mariboru avstrijski državljan in zagrižen Nemec. Pod njim delajo mnogi nemški mojstri, a Slovenci so brez zaslužka ali pa morajo opravljati nižja dela. Tudi načelnik železniške delavnice je inozemec in nezmožen službenega jezika. Oba načelnika sta za svoj posel sijajno plačana. Samo na mesečnih premijah zaslužita do 7000 Din. Sijajna mesta zavzemajo tudi še drugi nemški inozemci, med njimi celo taki, ki so v svoji zagriženosti optirali za Avstrijo!

Lahko si je misliti, kako se godi v tej nemški družbi slov. uradnikom in uslužbencem, zlasti pa vaječem, katerih vzgoja ni v slov. rokah. Pod nemškimi šefi so Nemci in nemčurji proteži-

rani, Slovenci pa zapostavljeni. Pri premijah na primer, o katerih odločujejo edino le nemški šefi, so Slovenci zelo prikrajšani. Nemški uradniki dobivajo od 2000 do 3000 Din mesečnih premij, slovenski pa samo od 500 do 1500 Din, četudi so v višjih činih. Nemci dobivajo poleg tega daljše dopuste.

Nadalje je cela vrsta Nemcev, ki imajo že nad 30 let službe in tudi že 15 odstotno doklado. Te bi se moralo že davno upokojiti, da bi prišli Slovenci na njihovo mesto. Isto velja za mnoge nemške strojevodje, ki so že odslužili. Toda sedajni sistem držijo nemški načelniki naprej, deloma, da bi preprečili, da bi prišli Slovenci na njihovo mesto, deloma pa zato, da prejemalej Nemci premije tudi še po poteku službenih let. Najbrž pa mislijo na svojih mestih dočakati razpad Jugoslavije in prihod Avstrije, o čemer se je nedavno med Nemci in nemčurji v delavnici in kurilnici javno govorilo.

Toliko na kratko o teh razmerah, o katerih še ni izpregovorjena zadnja beseda. Nemci, od šefov do najnižjega delavca, so nadomestljivi s Slovenci. In vendar se v tem oziru tekom sedmih let ni nič storilo, pa pa se je dopuščalo, da so bili Slovenci izročeni na milost in nemilost Nemcem. Na ta način je tudi država oškodovana, ker morajo imeti Nemci vsled nepoznanja službenega jezika tolmače. Za zahvalo pa vršijo profidržavno agitacijo in pomembujejo našo mladino. In vendar smo imeli na vladi »nacionalni blok«, v Ljubljani pa imamo še danes za železniškega direktorja nacionalnega bloka dr. Borke. Kljub temu so Slovenci na lastnih tleh v državnih službah odvisni od samovolje Nemcev. Ali je kaj takega sploh mogoče? Se bo marsikdo vprašal. Ali je mogoče, da imajo najboljše službe inozemski Nemci, da ti režejo Slovencev kruh, medtem ko je dovolj brezposelnih slovenskih inženirjev itd. na razpolago? Ali je mogoče, da se dosedanje vlade niso nič brigale za mariborsko kurilnico in delavnico, četudi je v njih zaposleno več tisoč delavstva, a niti 10 odstotkov narodno zavednega in državnog mislečega? Da, to je mogoče, ker avstrijski birokrati na železniški direkciji v Ljubljani naše inženirje in mojstre ne smatrajo dovolj sposobnim, da bi nadomestili nemške inozemce, dasiravno je bilo to naziranje že večkrat dejansko ovrženo. Izgleda, da imajo gospodje v Ljubljani z inozemskimi šefi v Mariboru skupen pakt, na osnovi katerega delajo po načelu »roka roko umiva«.

Zahtevamo od sedanje vlade, da z bengalično lučjo posveti v nemško gnezdo mariborske kurilnice in delavnice. Inozemec naj se takoj odstavi, na njegovo mesto pa postavi naše državljane! Dovolj imamo sposobnih slovenskih inženirjev, uradnikov in delovodij, da lahko nadomestujejo Nemce. Na ta način bo odpravljena krivica Slovencev ter predpravica, ki jo uživajo inozemci pred našimi državljani in naši ljudje bodo prišli do zaslužka. Tu na meji se bo gojila državna misel. Edino le, če bo vlada delala v tem pravcu, bo sodba naroda zanj ugodna. Žalostno bi bilo, da bi trpel naš človek pod nemško gospodo tudi še danes, ko slavimo 352 letnico mučniške smrti voditeljev kmečkih puntov — danes, ko živimo v svobodni Jugoslaviji. A. B.

Napredek demokracije.

Z osebnostjo so prišli do veljave višji razum in pomembnejše možnosti t. j. lastnosti, ki so kazale v boju za obstanek večjo odporno silo. V kolikor pa so ti činitelji škodovali celokupnosti in ogrožali zlasti nižje sloje, so jih reforme poiskale nazaj v prave meje. Liberalni dobi s skoro neomejenimi svobodninami je sledila doba demokracije z občo volilno pravico. Višji razum in odlične sposobnosti niso bili več edini odločilni faktorji v življenjskem boju. Cimdalje bolj jasno so se začeli uveljavljati poleg teh tudi plemenitejši nazori.

Današnja demokracija temelji na višji ljudski izobrazbi. Čim bolj je raz-

vita umstvena in nravna omika prebivalstva, tem zrelejšje in naprednejše je državno politično življenje. V takih državah se morajo prilagoditi ljudje z močno roko, veliko mošnjo in cigansko prefriganostjo prej ali slej nravstvenemu življenjskemu redu. V takih državah ni prostora za brutalno silo, izkoriščanje in trdo gospodarstvo.

V naši kraljevini je demokracija šele v povojih. Res imamo kolikor toliko svobodoljubno ustavo in parlament poslancev voljenih od ljudstva. Toda že pri zadnjih volitvah ni prišla volja večine do pravega izraza. Še manj pa se udeležuje v skupščini, kajti »načelom prave demokracije nasprotuje zasužnjenje

poslancev in mehanizacija parlamenta«, tako trdi E. Svoboda v knjigi: »Človeška splošnost«, ki nastaja pri takozvanem imperativnem mandatu... Če se poslanec svoboda okuje z zapovedjo političnih strank, postane poslanec glasovalni stroj in skupščina se pretvori v mehanično strojarno. Politika se izpremeni v računanje, v seštevanje in odštevanje glasov, ki so že v naprej stignili. Govori v skupščini so nepotreben trud, v kolikor niso namenjeni za tisk in v neposlančevu popularnost. Kajti — naj govori kdo, kar hoče, glasovalnega stroja ne bo sprožil iz ravnovesja. To pa nikaor ni pravilen razvoj demokracijskega parlamenta, kajti mehanično ozračje v parlamentu ne prija ljudem, ki so svobodnega duha in ki imajo bolj občutljivo vest.«

Taka mehanična strojarno je bila skupščina pod P. P. režimom. Iz »strankarske discipline« so glasovali režimci vselej in povsod za vsak vladni predlog. Niti enega poslanca ne moremo imenovati, ki bi bil delal izjemo. — Še le pod R. R. vlado so se razmere nekoliko izpremenile. Za zakon o »štampic« niso glasovali kompaktno vsi vladni poslanci. Morda nam prinaša tudi v tem oziru premena režima napredek demokracije. Čemo videti!

Največji vidni napredek demokracije pa je izločitev S. D. S. iz vlade. — Ta stranka, ki si je nadela ponosni naziv »samostojne demokratske stranke«, je grešila ob vsaki priliki proti temeljnemu načelom demokracije. Omenili smo že, da je moderna demokracija zgrajena na temelju splošne izobrazbe prebivalstva. Mesto prosvete pa je razširil njih vodja Pribičević osvetlo. Katastrofalno je ugonabljal naše šolstvo. Jasen dokaz za to trditve je dejstvo, da so se srbski učitelji na skupščini v Beogradu soglasno izrekli in ogorčeno obsojali Pribičevićeve metode. Smelo trdimo, da ni niti v dolgotrajni vojni naše šolstvo toliko trpelo kot v dobi Pribičevićevega paševanja. Zato je odleglo vsakemu pravemu šolniku, ko so pisali časopisi ironično ob padcu P. P. vlade kakor Schiller o svoji: Devici Orleanski: Svevolzar »gre in več se ne povrne«.

Gospod Pribičević je širil idejo o močni roki in jo je izvajal do konca. S. D. S. stranka najogabnejši buržujev nima zaslonbe v narodu. Da se vzdrži na krmlju, je zlorabila vladno moč v pritisk na nasprotnike in vladna sredstva v plačilo pristajem. Neljubi šolniki so se premeščali, upokojevali in šikanirali na do zdaj nezasišlan način. Dijaki so dobivali državne podpore le, v kolikor so jih priporočala razna tajništva S. D. S. Lastni pristajši pa so se mastno nagajali. Beograjski »Novosti« od 8. VIII. t. l. prinašajo dolg seznam nagrajenih iz državne blagajne s svotami od 1000 do 13.000 Din. List pa izrecno pripominja, da so zabeleženi le nekateri zneski, ker se je mnogo nagrad razdelilo kar pod roko. Tako trdi, da je prejel n. pr. Dimitrijević poleg izkazanih 11.500 Din najmanj še enkrat toliko. V tem seznamu so le denarne nagrade. Koliko S. D. S. »šolnikov« pa je napredovalo predčasno v višje čine (kakor n. pr. dr. Sternšek v Mariboru — op. urfnd.), ne vemo. Pribičević je opetovano naglašal, da se umakne iz vlade, če se izkaže, da ovira on državno konsolidacijo. Toda kaj smo videli? Pozvan, da izpolni obljubo, je vztrajal na mestu, dokler ni g. Pašić podal ostavko kabineta.

Drug vodja S. D. S. je dr. Žerjav, znan po svojem delovanju pri Agro-Merkurju in raznih aferah širom Jugoslavije. — Značilna za plemenite nazore gospoda ministra na razpoloženju, ki jih zahteva demokracija od pravih demokratov, je sledeča zgodbica vredna, da jo izve širša javnost.

Prilicno je Davidovičev dr. Groll posredoval pri min. Pribičeviću v zadevi Ribaričeve preemestitve v Leskovic. Slučajno sta bila navzoča Pribičevićeva somišljenika gg. dr. Demetrović in dr. Žerjav. Ko sliši Demetrović, za koga gre, se zavzame toplo za Ribaričeva čes, da ga osebno pozna. Kot iskrenega Jugoslovana in lojalnega državljanca. Gospod Žerjav pa meni pravično: »Zastoj se trdite, g. poslanec. Dokler je v moji moči, bom preprečil Ribaričevu vrnitev.« Sic!

Kmetjsko gibanje.

Nobenega dvoma ni, da je v naši državi v ogromni večini kmetjsko ljudstvo. Do zadnjega časa se sicer pri nas ni izvajala izključno agrarna politika, oziroma se potrebo po taki politiki ni tako izrazito poudarjalo, kot je to doslej delal gospod Stefan Radić.

Hrvatska seljaška stranka je opustila vsa državopravna gesla in prišla do zaključka, da revizija Vidovdanske ustave ni neobhodno potrebna. HSS je sedaj mnenja, da je v prvi vrsti potrebno, da se izmirijo notranje politične borbe v toliko, da bo omogočeno Srbom in Hrvatom skupno in sporazumno voditi vladne posle. In kar je najpoglaviteje: da bo obema strankam omogočeno kar največ storiti za gospodarsko in socijalno povzdigo svojih volilcev.

Tako volilci Narodno radikalne stranke, kot Hrvatske seljaške stranke, ki sta najmočnejši predstaviteljci Srbom in Hrvatov, se pa predvsem rekrutirajo sporazumno med radikalni in radičevci se bo pričela pri nas voditi predvsem agrarna politika. Ker je pa pri nas v večini mali poljedelec, bo ta politika maloagrarna. Vsaj to je pričakovati, če se bodeta obe stranki ozirali predvsem na večino svojih volilcev.

Po sporazumu bo poleg HSS tudi radikalna stranka imela v vidiku pri izvajanju političnega dela agrarne interese in to veliko bolj kot doslej, ko se je morala večkrat ozirati na parlamentarne zavzelnike, ki niso bili najbližji agrarcem.

Deficit pri bolniškem zavarovanju.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je v Uradnem listu št. 66 od 14. VII. 1925 objavil računski zaključek za leto 1924. To je storil, da javnost in zlasti prizadeti interesenti dobe čist vpogled v finančno gospodarstvo in stanje urada. Objavljeni računski zaključek govori veliko.

Predvsem je treba z vsjo resnostjo podčrtati dejstvo, da je socijalno zavarovanje nujna in absolutna potreba našega gospodarstva in naše socijalno - higijenske in splošne kulture. Zato stvar socijalnega zavarovanja ni stvar posameznikov ali posameznih slojev, ampak velevažna stvar celega naroda. Ako socijalnega zavarovanja ne bi bilo, bi ga morali nujno ustvariti. V socijalnem zavarovanju se zrcali sila naše kulture. Vsi kulturni narodi temu problemu posvečajo veliko pozornost in so ponosni na svoje delo. Resnica je, da je socijalno zavarovanje najbolj občutljiva panoga javne uprave, ker se v svojem praktičnem udeleženstvu zelo neposredno dotika vsakdanjih interesov delojemalcev in delodajalcev. Radi te rahločutnosti je razpoloženje all nerazpoloženje napram institucijam zavarovanja prav posebno nestabilno in javno mnenje zelo lahko ranljivo. To dejstvo je oni nevarni psihološki inponderabilni moment, ki nepravilno reguliran, more zavarovanju veliko škodovati. Treba je samo en slučaj nepravilnosti v upravi generalizirati in celotna javnost občutno reagira, pozabi na vse ostalo dobro. Nestvarna kritika je za socijalno zavarovanje zelo nevarna. Nerazpoloženje proti institucijam same raste — v škodo narodu. To nerazpoloženje dokumentira nepojmovanje višjih nalog socijalnega zavarovanja in razdira zgradbo, o kateri so Čehi rekli, da je ona najmonumentalniji spomenik njihove kulture.

Bolniško zavarovalna panoga je v letu 1924 zaključila z deficitom. Izkazani znesek deficita pa je le teoretičen. Dejanska izguba je znatno višja. Karakterizira jo svota neplačanih prispevov. Radi tega dejstva mora bolniško-zavarovalna panoga živeti od posojil pri nezgodno-zavarovalni panogi, kateri istotako grozi kriza.

Bilanca ne izkazuje nikakih rezervnih fondov, dasi so isti predvsem po zakonu predpisani, dalje pa tudi gospodarsko, zlasti v slučaju epidemij nujno potrebni.

Račun izgube in dobička izkazuje samo finančno gospodarstvo v bolniško-zavarovalni panogi, v nezgodno zavarovalni panogi tuk. urad po zakonu zavarovanja samo posreduje, dočim je dejanski nosilec Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Pri tej priliki je potrebno poudariti sledeče značilno dejstvo: Neplačani prispevki (bolniški in nezgodni) znašajo 22 in 1/2 milijona Din, kar pomeni, da je ves ta znesek služil naši industriji in obrti, celo oni, ki

Da je prišlo do tega položaja se nam zdi spričo gospodarskih razmer v naši državi samo ob sebi umljivo. Seveda pa moremo favoriziranje kmetjskega stanu priznavati le toliko časa, dokler se to favoriziranje ne bo vršilo v škodo drugim stanovom. Pomisliti je, da imamo poleg kmetjskega ljudstva v državi še vrsto drugih stanov, ki so za razvoj naše države prav tako potrebni in važni kot kmetjski stan.

HSS in radikalna stranka se prisvojem izvajanju agrarnega programa ne smeta spozabiti tako daleč, da bi videle le kmetjsko ljudstvo in nobenega drugega državljanca.

Niti na misel nam ne prihaja, da bi ne priznavali agrarnim vprašanjem gotovo prevenstvo. Vendar se pa mora sporredno z reševanjem agrarnega vprašanja posvetiti vsjo pažnjo predvsem tudi delavskemu vprašanju. Socijalno zakonodajo je nujno izpopolniti in delavstvu se mora zagotoviti primerno zaščito proti vedno bolj naraščajočemu izkoriščanju s strani podjetništva.

Razumemo pa, da bo za delavstvo mogoče doseči v bližnji bodočnosti uspešen razvoj in obstanek le v tem slučaju, če ne bo delavstvo sovražno nastopalo proti kmetjskim in splošnim državnim interesom. Neobhodno potrebno bo najti pot za vzajemno nastopanje kmetjskega in delavskega ljudstva, kar niti težko ne bo, ker se interesi obeh stanov zelo približujejo, če ne mnogokratov krijejo.

odpade na oni del premij, ki se delavcem odteguje od mezd. Ta slednji del nevplačanih premij ima pravno značaj javno zaupnega denarja in vsako zadrževanje tega denarja mora tvoriti dejanski stan kaznjivega dejanja po kazenskem zakonu. Koncem leta 1924 je znašal skupni zaostanek na neporavnanih prispevkih od leta 1922 dalje 22.575.551.13 Din, od tega zneska odpade na bolniško-zavarovalne premije Din 16.280.305.35, na nezgodno-zavarovalne Din 4.889.231.85, za borzo dela Din 806.476.45 in za delavsko zbornico Din 589.537.48. Od teh zneskov odpade Din 9.137.928.37 na oni del premij, ki se po zakonu odteguje od mezd. Ta znesek je, kakor omenjeno, javni, zaupani denar in urad bo prisiljen proti posameznim delodajalcem vložiti ovadbo na državno pravdnostvo. Normalni zaostanek bi smel znašati nekako trimesečni predpis, t. j. okoli 12.000.000.— Napram poslovanju v l. 1923 so se izdatki v letu 1924 zvišali na 26.05%, prejemki pa za 2.57%. Ta položaj jasno osvetljuje finančno krizo urada.

V uradno posloplje tuk. urada so investirane, nezgodno - zavarovalne kapitaliziranih nezgodnih rent. Te kapitalizirane rente se morajo obrestovati in amortizirati, ker iste tvorijo rentne zneske, ki se bodo v teku letu spleševali ponosrečencem. Z drugimi besedami: Uradno posloplje je zidano na dolg, ki ga je brezpogojno vrniti nezgodno-zavarovalni panogi. Povsem napačno je mnenje, da je uradno posloplje zidano iz čistega dobička, katerega ni ne v eni in ne v drugi panogi zavarovanja. Ta povsem napačna domneva je v znatni meri povzročila in gojila neugodno razpoloženje napram uradu.

V splošnem je razširjeno mnenje, da je socijalno zavarovanje drago. Ta trditve ne odgovarja dejanski resnici. V bolniško-zavarovalni panogi je v veljavi 6 odstotni prispevek zavarovane mezde. Ta odstotek je nižji od onega pred ali med vojno in ni višji od prispevka v drugih državah, ki dosega celo 10 odstotkov. Zlasti Nemčija kljub težki povojni gospodarski krizi nosi znatno višja socijalna zavarovalna bremena. In nosi jih s ponosom. Povprečni nezgodni zavarovalni prispevek znaša 1.5 odstotkov zavarovalne mezde. Pred vojno je bil normalno preko 2.5 odstotka. Pri teh znižanih premijah pa so zakonite dajatve v obeh pa-

ELITNI
KINO MATICA
LJUBLJANA
Kongresni trg

nogah znatno višje. Spominjamo samo na novo uvedeno zakonito družinsko zavarovanje, na podaljšanje zdravljenja v bolnicah od 4 tednov na 26 tednov, za zobno nego, na specialna zdravljenja, ambulatorije, na podporno dobo od 26 tednov na eno leto, na visoke porodniške dajatve, opremo deteta itd., itd., v nezgodnem zavarovanju je polna renta dvignjena od 66-23 odstotka na 100 odstotkov zavarovanega zasluzka, priznajo se proteze, lečenje nezgode sploh ni terminirano.

Vse te dajatve so gospodarsko in socialno utemeljene, nekatere imajo celo značaj mednarodne obveznosti.

Podpora za porodnice, opreme za dete, oskrbe v bolnicah za družinske člane, zobnih naprav itd., predvojni računski zaključki sploh niso izkazovali ali v zelo nizkih, skoro brezpomembnih zneskih. Danes pa te podpore dosegajo več milijonov. Podpore imajo tendenco stalnega dvigovanja. Tako je boleznina v letu 1923 znašala 29.15 odstotkov v letu 1925 — 35.74%, oskrbni stroški v bolnicah v letu 1923 8.04% v letu 1924 — 10.35%, stroški zdravnikom v letu 1923 6.58%, v letu 1924 11.25% vseh izdatkov. Upravni stroški so v letu 1923 znašali 19.22%, v letu 1924 pa 18.74%.

POLITIČNA SITUACIJA.

Tekom tedna se politična situacija ni bistveno spremenila. Iz Beograda je bilo večina ministrov odsotnih. Ministri in poslanci so deloma na počitnicah, deloma so pa odšli med volilce, da jih informirajo o sporazumu, doseženim med radikali in HSS. Posebno HSS je priredila več shodov, med katerimi je bil oni največji, katerega je sklicala na Krškem polju Zveza slovenskega kmetijskega ljudstva. Značilno je, da se vseh večjih prireditev udeležujejo. Kot opazovalci razni veljaki radikalne stranke.

Prosti sedanjí vladni sestavi so razni intriganti intenzivno na delu in se ne strašijo najbolj brezmiselnih klevet. Vsako Radičevno besedo, izgovorjeno na shodih, ali časnikarjem, potvarja samostojno demokratiški tisk z očitno tendenco, samo da bi vstvaril nerazpoloženje radikalov do HS. Samostojni demokrati še vedno računajo s tem, da bo prišlo med radikali in HSS do spora, na račun katerega bi razni odstavljeni ministri prišli zopet do svoje stare veljave. Upi samostojnih demokratov so pa prazni in vsa znamenja kažejo, da HSS niti najmanj ne bo dala povoda, da bi bil lahko radikali nezadovoljni s svojimi hrvatskimi zavezniki. Poleg ga je pa vse lažljivo poročanje glede Radičevih prireditev, govorov in izjav že v naprej prazen udarec v vodo, ker se radikali takoj na izvoru prepričajo o resničnem stanju stvari.

Samostojni demokrati se pri svoji akciji proti Radiču prav pridno poslužujejo zveze, ki jih imajo z nekaterimi radikalnimi krogi. Vendar so pa te zveze tako šibke, da tudi ne bodo pripomogle intrigantstvu do uspehov.

Kakor rečeno, vez med radikali in HSS se utrjuje, če tudi še danes ni mogoče tako pristrano, kot bi bilo želeli.

V Sloveniji novi režim še ni zvedel v državni upravi na vodilnih mestih onih izprememb, ki so nujno potrebne. Samostojno-demokratiška velika župana sta še vedno v funkciji, prav tako ljubljanski prosvetni referent. V Ljubljani tudi še vedno sedi na mestnem magistratu samostojno demokratiški gerent-ski svet. Pričakovati je, da bo sedaj, ko pridejo zopet ministri v Beograd, v tem pogledu takoj izvršena zamenjava. Še važnejše pa je, da se že vendar enkrat popravijo krivice, ki so jih zagrešili samostojni demokrati iz politične osvete napram javnim nameščencem, uradnikom, profesorjem in učiteljem.

Najboljši dokaz, da se današnja politična situacija utrjuje je, da samostojni demokrati sklepajo o likvidaciji svoje stranke in o pristopu v radikalno

stranko. In to: da tudi odlični krogi iz SLS že premišljajo, kako bi se približali radikalom in kako bi eventualno na jesen stopili v vlado.

SHOD NA KRŠKEM POLJU.

Zveza slovenskega kmetijskega ljudstva je sklicala na Krško polje velik shod, katerega se je udeležilo 10.000 Slovencev in Hrvatov. Shoda sta se udeležila kot opazovalca tudi radikalna prvaka dr. Laza Markovič in dr. Ninko Perić. Shod je bila manifestacija hrvatskega in slovenskega kmetijskega ljudstva za sporazum. Na shodu so govorili poslanec Pucelj, poslanec dr. Basarič, Albin Prepelan in Stefan Radič. Poslanec Pucelj se je v svojem govoru spominjal 352 letnice, od kar sta se na krškem polju hrvatski in slovenski kmet uprli proti svojim tlačiteljem. Danes se ponavlja zopet onaj srečni čas, ko se hrvatski in slovenski kmet združujeta, da skupno v eni vrsti nastopita v obrambo svojih pravic. Stefan Radič je v svojem govoru naglasil, da je Kristus umrl na enem križu, dočim so Slovenci pribili na tri: prvi je klerikalizem, drugi je fiskalizem (advokatsvo) in tretji je italijanski imperijalizem. Advokatski križ se je pretvoril; z italijanskim križem bomo imeli še težave. Sporazum, ki so ga sklenili Srbi in Hrvati je dober, da niso udeleženi Slovenci je kriv »dr. Korošec. Kdo je prvi? Prvi je kmet, za njim je delavec, obrtnik, trgovec in gospodar. Korošec je zasejal strup proti veri. V Sloveniji je morda od 100 duhovnikov eden dober ali pa ne, če je pa kdó dober, naj ga Bog živi. Treba je odkritosrčnega dela za narod. — Po Radičevem govoru se je otvorila konjska dirka.

RADIKALI IN SAMOSTOJNI DEMOKRATI.

Obširno so poročali časopisi o agitacijskem potovanju radikala dr. Laze Markoviča po Hercegovini. Samostojno demokratiško časopisje je hotelo natveziti javnosti, da je Hercegovina odločno proti sporazumu. Sedaj se je pa izkazalo ravno obratno. O svojem potovanju je dr. Laza Markovič podal beograjskemu »Vremenu« obširne izjave, ki so prav posebno zanimive v kolikor se nanašajo na Pribičeviča, ki je istočasno prirejal shode po Hercegovini. Izjava se med drugim glasi: Gospod Pribičevič je smatral za potrebno, da obišče Mostar. Samostojnih demokratov je v Mostarju komaj toliko, da se ji lahko na prste sešteje. Ko je bil javljen obisk Pribičeviča, je bil obenem tudi razglašen spis novih članov v sam. demokratiško stranko. Kakor sem poučen, se je na novo vpisalo v sam. demokratiško stranko 29 članov. Na svojem shodu sem priporočal radikalom, da

obiščejo tudi Pribičevičev shod. Od Pribičevičevih govorov ima radikalna stranka samo koristi. Narod v Hercegovini ni samo za sporazum, ampak bo tudi delal na tem, da se sporazum izvede. Kakor pa hodi Pribičevič v radikalna okrožja, tako bodo tudi odslej radikalji prirejali shode ravno v onih okrožjih, kjer je imel Pribičevič največ glasov. Če gospod Pribičevič smatra za potrebno, da ljudstvu, ki je za sporazum, govori proti sporazumu, mislim, da je zelo potrebno, da se radikalni politiki pojavijo med Pribičevičevimi volilci ter da govore o sporazumu in za sporazum.

LIKVIDACIJA SDS.

»Narodni Dnevnik« je v svoji 168 številki poročal, da je vodstvo SDS v Ljubljani ob priliki svoje zadnje načelstvene seje avgusta meseca t. l., obupajoč nad položajem SDS, zaupno sklenilo, da se stranka v Sloveniji likvidira in da njeni pristaši polagoma prestopijo v organizacijo Narodno Radikalne stranke, v kateri naj tekom par mesecev dobijo premoč, nato skličejo zbere teh radikalnih organizacij in si na njih svoje dosedanje samostojne demokratiške voditelje na novo izvolijo za svoje novopečene radikalne voditelje.

Legalne slovenske radikalne organizacije so se takoj, ko so izvedele za sklep

FRANCOSKA NOTA.

Francoski poslanik je izročil nemškemu zunanemu ministru odgovor na zadnje nemško noto o garancijskem paktu. V Berlinu so sprejeli francosko noto zelo optimistično in so naziranjia, da se v najkrajšem času prično že ustmeni razgovori. Posebno so v Berlinu zadovoljni, da se je Chamberlainu posrečilo prepovoriti Brianda, da je bil v svojih zahtevah popustljiv. Vsebinska francoska nota je povzročila veliko vznemirjenja na Poljskem in Češkoslovaškem ravno vsled tega, ker je znan dogovor med Anglijo in Francijo. Francija se je zavezala napram Poljski in Češkoslovaški, da takoj prekorači s svojimi četami nevtralnó cono na Reinu, kakor hitro bi bila ena izmed držav napadena od Nemčije. Nemčija pa sedaj stavi predlog, da bi se njeni spori s Poljsko in Češkoslovaško reševali pred Zvezo narodov. Francoska bi potem lahko priskočila Češkoslovaški ali Poljski šele takrat na pomoč, če bi to sklenila Zveza narodov. Praktično vzeto bi v slučaju spora, imela Nemčija proste roke napram Češkoslovaški in Poljski. Predno bi o sporu pričela razpravljati Zveza narodov, bi Nemčija že zdavnaj lahko napadla Poljsko ali Češkoslovaško, dočim bi imela Francija z garancijskim paktom vezane roke. Nemško zahtevo podpira Anglija, ker hoče oslabilo kontinentalno premoč Francije z njenim zavezništvom z Malo antanto in Poljsko. Razumljivo je, da je onemogočenje francoske intervencije vzbudilo veliko razburjenje v Pragi in Varšavi. Z napetostjo se zato pričakuje razplet dogodkov.

KRIZA V NEMŠKEM CENTRUMU.

Iz nemškega katoliškega centra je izstopil bivši ministrski predsednik Wirt. Svoj izstop je utemeljil s tem, da je stranka pogrešno nastopala v vprašanju zaščite agrokulturnih carin. Ze dolgo se opaža, da se v katoliškem centru pojavlja razkol, ki grozi, da se velika stran-

SDS, odločno izjavile proti sprejetju nonsiranih samostojnih demokratov v svoje vrste. Samostojnim demokratom tudi ne bodo mogli pomagati pri predsedlanju razni psevdoradikali, s katerimi so resnični radikali že zdavnaj sklenili svoje račune.

DISIDENTI RADICEVE STRANKE.

Disidenti Radičeve stranke so izdali svoje glasilo: »Republikansko svobodo«. Lastnik lista je poslanec Stefan Buč. List v glavnem napada Stefana Radiča in HSS ter se izreka za republikanstvo. Disidenti bodo nastopali samostojno in se ne bodo priključili Hrvatski zajednici, kot se je prvotno mislilo. Disidenti nočejo s Hrvatsko zajednico, ker se je izjavila za monarhijo; prav tako nočejo imeti ničesar skupnega s starimi disidenti Radičeve stranke (Jazbetic in tovariši), ker so se tudi izjavili za monarhijo.

ZDRAVJE NIKOLE PAŠIČA.

Po vesteh iz Karlovih vari je zdravstveno stanje Nikole Pašiča zelo povoljno. Iz Karlovih varov odpotuje Nikola Pašić v kopališče Eviens des Bains, nakar se vrne v Beograd 15. prihodnjega meseca. Iz Beograda odpotuje Pašić v Črno goro, kjer se udeleži svečanosti na Lovčenu.

ka razbije na desnico in levo. Dosedaj je stranka v svoji taktiki vedno lavirala in se ni odločila ne za levčarsko, ne za desničarsko politiko. Pomagala je enim kot drugim, kakor ji je pač kazalo. Ko je bil v Nemčiji na vrhuncu radikalnejši socialistični režim, je šel katoliški centrum z njim in je bil centrum tudi navadno zastopan v vladi. S spremembo režima, prav posebno pa po zadnjih državnozbornih volitvah, se je pa strankina taktika pričela nagibati na desnico. Kot je preje bil v katoliškem centru merodajen edinole socializem, tako je sedaj šovinistični nacionalizem raznih Lutlom in Stressemannu blizu stoječih strank. Izstop Wirtha bo razčistil razmere v centru. Prav verjetno je, da bo zmogala desnica. Centrum šteje danes 67 poslancev, poleg 17 poslancev bavarskih katolicov, ki tudi navadno glasujejo s centrom.

DELAVSKE POKRETI NA ANGLESKEM.

Centralne organizacije vseh velikih delavskih strokovnih organizacij se z največje vnmno pripravljajo na kongres Trade Union, ki se vrši začetkom septembra v Scarboroughu. Vsi sklepi strokovnih organizacij teže za tem, da se razpuste poedine organizacije na korist enotni veliki organizaciji vsega delavstva, kateri bo potem omogočeno voditi najuspešnejši boj proti podjetništvu.

ČEŠKOSLOVAŠKA TEKSTILNA INDUSTRIJA.

V času prodajne krize v Češkoslovaški tekstilni industriji, je podjetništvo skrajno slabo plačevalo delavstvo. Obljubovali pa so podjetniki, da takoj izboljšajo mezde, kakor hitro preneha kriza. Med tem se je pa ugotovilo, da je kriza v tekstilni industriji ponehala. Delavstvo je upravičeno zahtevalo povišanje mezd. Po časopisnih poročilih imajo nekateri delavci komaj po 50 do 60 Kc tedenske mezde. Na zahteve delavstva po zvišanju mezd so podjetniki odgovorili z

odpuščanjem. V nevarnosti je bilo 50 tisoč delavstva, da postane brez posla. Vse tekstilno delavstvo brez razlike strank (narodni socialisti, socialni demokrati in komunisti) so sklenili stopiti v štrajk, da s skupnim nastopom in z najskrajnejšim sredstvom, prisilijo podjetnike, da zvišajo mezde. Značilno je, da so podjetniki na svojem zborovanju z 120 glasovi sklenili, da se poravnajo z delavci. Vseh podjetnikov je bilo navzočih 212.

INTERNACIONALNI KONGRES V MARSEILLU.

Pretekli teden je zborovala v Marseille druga internacionala. Delegatov je bilo 700, med temi 78 Nemcev, 27 Angležev in 12 Rusov. Med drugim je kongres razpravljal o mednarodni mirovni politiki. Buxton je naglašal, da je le složna delavska organizacija v stanu preprečiti vsako vojno. Dalje je naglašal pomen varnostnih pogodb in zahteval pristop Nemčije, Rusije in Amerike k društvu narodov. Amerikanski delegat Hillquit je rekel, da je vojna nevarnost v tem, ker si hočejo ameriški kapitalisti osvojiti mehičanske petrolejske vrelce in na drugi strani v tem, ker obstoji nevdružno rivalstvo med Japonsko in Ameriko. — Takoj po zaključku kongresa druge internacionalne, so pričeli zborovati v Marseille komunisti. Tekom govora komunističnega poslanca Doriotia so prišli na galerijo zborovalne dvorane trije mornarji vojne mornarice, ki so zahtevali besedo. V svojih govorih so nato mornarji zahtevali, da se sprejmejo resolucije, ki obsojajo vojevanje v Maroku in pozivajo vojake, da prično z antimilitaristično propagando. Govori mornarjev so bili z navdušenjem sprejeti.

NEMČIJA IN SOVJETSKA RUSIJA.

Potek trgovskih dogovorov med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo je ugoden ter je pričakovati skorajšnji podpis dogovora. Anglija s skrbjo opazuje približevanje Nemčije k Sovjetski Rusiji in je pripravljena, dovoliti Nemčiji razne koncesije, samo da jo odvrne od Moskve. Anglija se zavzema za to, da bi bila Nemčija takoj sprejeta v Zvezo narodov in da se obenem v najkrajšem času reši vsa sporna vprašanja med Francijo in Nemčijo.

KITAJSKA PROTI ANGLIJI.

Na Kitajskem še vedno niso nastopili normalni odnošaji. Posebno Angleži so še vedno izpostavljeni napadom. Angleška trgovina je na Kitajskem v najneprijetnejšem položaju. Centralna kitajska vlada v Pekingu se sicer trudi, da pomiri razburjeno prebivalstvo, vendar pa njen trud ne zaleže veliko. Moč pekinske vlade je zelo šibka, ker so pokrajinske oblasti v resnici popolnoma samostojne. Zato zavzema v vsaki pokrajini gibanje proti inozemcem drugačne dimenzije. Posebno vlada v Kantonu je izvedla najdalekosežnejšo akcijo proti Angliji in njeni trgovini. Nad inozemskimi ladjami se vrši stroga revizija in prepovedan je vsak izvoz surovin in živeža iz Kantona.

**OBLEKE NA
OBROKE
O. BERNATOVIC
LJUBLJANA, MESTNI TRG**

Slovenska politika

Ne bilo bi nič lažjega za nas, nego uganjati demagogijo z rodoljubjem in s slovanofilstvom. Lahko bi to storili in še danes bi se dalo uspešno udariti na one strune ljudskega duševnega razpoloženja, ki je zasidrano v našem prošlem boju proti Avstriji in Habsburžanom. Toda mi, zavedajoči se naših dolžnosti do koristi naroda v njegovi sedanjí situaciji, tega ne bomo storili. Odgovornost za težko pridobljeno državno samostojnost in demagogija na polju zunanje politike, ne gresta skupaj.

Poglejmo, kako so prakticirali slovensko politiko ostali slovenski narodi. Je to delikatno vprašanje, pri katerem nečemo nikogar obtoževati ali mu kaj podtikati, stavljamó to vprašanje le v svrhu boljšega presojanja zgodovinskega razvoja slovenske politike.

Ali so se držali Bolgari slovenske politike? Zadošča, da se spomnimo na bolgarsko postopanje v Srbiji in Macedoniji, na zažiganje srbskih knjig v teh krajih, uničevanje zgodovinskih spomenikov, moritve in požige in drugih barbarosk zločinov činov narodno-plemenskega sovražstva. Dalo bi se navesti še marsikaj drugega. Ker ne smemo se zadovoljiti s frazami in govori o slovanstvu, vprašati moramo po dejanjih.

Ali so se Poljaki ravnali po smernicah slovenske politike? Naravno, da niso mogli pozabiti usodne delitve Poljske, pri kateri je bil eden glavnih činiteljev baš Rusija. Ko je izbruhnila l. 1912 balkanska vojaka, so se Poljaki takoj naglasi k avstrijski

vojni stranki, meneč, da se bliža pričetek velikega zgodovinskega prevrata, ki bi mogel v svojih posledicah koristiti tudi njim. Poljska žurnalistika se je skoro v celoti goreče zavzemala za vojaško posredovanje s strani Avstro-Ogrske — proti združenim balkanskim slovenskim državam in Grkom. Preko tega, da so Poljaki dobro vedeli za nasilje, ki so ga izvajali Madžari proti ogrskim Slovanom, je bila poljska politična orijentacija vendar skrajno madžarofilna.

Pri presojanju zunanje politike predvojnó Srbije, je treba biti zelo previden, ker se je v tem oziru nahajala v res zelo težkem položaju. Pašiču pač ni mogoče očitati, da bi bil proti slovenski politiki, toda razmere v Rusiji, na Balkanu in v Avstriji so ga silile, da se je oziral predvsem na srbske koristi in da je bil popustljiv z ozirom na slovanstvo. Tako je tudi l. 1916. sprejel od ruske vlade diktirani vojni cilj — Veliko Srbijo brez Hrvatske in Slovenije. Hrvatje in Slovenci so se v Parizu ostro bojevali, da bi ta Pašičev korak na mirovni konferenci ne postal usodopolen. Tudi hrvatska politika ni bila vedno slovenska. Ne bomo o tem govorili na širook. Omenimo naj le, da je Radič, ki je pred vojno izdal v Pragi krasno knjigo o slovenski politiki in se navduševal za ujedinjenje Jugoslovanov, imel po prevratu v Londonu politično predavanje, kjer je dejal med drugim: »Rešiti hrvatsko vprašanje po potu prijateljskega sporazuma med Srbiji in Hrvati je nemogoče. Naš cilj je stvoritev miriljubne, nevtralne hrvatske seljaške republike z odprto gospodarsko mejo proti Oger-

ski in Avstriji. Danes je očitno pač že drugačnega mnenja.

Politika Rusije je bila vedno še manj izrazito slovenska. Vedno se je kazalo na razdelitev Poljske in nasilno rusifikovanje Poljakov. Celih 400 let je bilo ciljem Rusije priti k Črnemu morju in polastiti se Carigrada. Takaj je prvi vzrok dejanjem, v katerih vidijo mnogi vrhunce ruske slovenske politike, in katere je kronal mir v San Stefanu, s katerim so bili Bolgari osvobodeni izpod turškega jarma. Spis generala Fadejeva o »vzhodnem vprašanju«, ki je izšel l. 1870., jasno kaže, da je cilj ruske slovenske politike Carigrad. Fadejev govori sicer o slovenski zvezi držav, toda meni, da je Carigrad, h kateremu vede pot preko Dunaja, življenjska nujnost za Rusijo, vsled česar da mora postati svobodno mesto.

Odvaditi se moramo napačnega naziranja, da se bo bodoča slovenska politika vrtela okoli Jugoslavije ali Češkoslovaške. Ne, posebno ruska slovenska politika ne. Rusija bo izvajala čisto rusko politiko. In tako je pravilno in dobro. Mi ne smemo gledati na ruske naloge ozkogrudno s stališča lastne sebičnosti. Če bi zahtevali, da bi Rusija delala svojo politiko radi nas, bi samo ponuževali pomen Rusije. Ona ima kot svetovna sila popolnoma druge naloge. Za rusko politiko imajo vprašanje vzhoda, vprašanje Azije, neskončno večji pomen, nego naša vprašanja in vprašanja našega sosedstva.

Nekateri naši politiki so mnenja, da moramo biti proti boljševiški Rusiji, ker da se nagiba k Nemčiji. Kakšno bi bilo stališče teh politikov, če bi Rusija postala

zopet carstvo ali pa demokratična republika, pa bi preko svojo zunanjo politiko uravnala skupno z Nemčijo pa proti Mali antanti?

Da to ni tako nemožno, dokazuje prav ruska zgodovina. Nemškemu državniku Bismarcku se je posrečilo l. 1863. skleniti z Rusijo pogodbo za Prusijo. Pa tudi pozneje, ko je bila že sklenjena francosko-ruska zveza, niso najvplivnejši krogi na ruskem carskem dvoru prav nič prikrivali svojih simpatij za Nemčijo. Grof Witte je smatral politiko zveze z velikimi zapadnoevropskimi demokracijami za usodno za rusko državo in je bil trdno prepričan, da bo Rusija po obdobju anarhije obnovila svoje tradicionalno prijateljstvo s srednjeevropskimi silami. Bil je prepričan, da bo morala Rusija z ozirom na svojo bodočnost spojit svojo zunanjo politiko z njihovo. Podobni nazori so se pojavljali tudi v ruskih demokratičnih krogih. Sredi septembra l. 1918., torej sredi vojne, se je na veliko začudenje krogov velike antante znaten del stranke kadetov odločil za izstop iz stranke in se izjavil za zblizanje z Nemčijo. Celó Miljukov sam se še istega leta ni samo izjavil za politiko zblizanja z Nemčijo, temveč je celo hotel, da naj se Nemčija pozove k obnovitvi reda v Rusiji in k sestavi nove ruske vlade. Kar se tiče Ukrajincev (Malorusov), vemo, da so bili prvi, ki so izdali skupno stvar in se pričeli pogajati s centralnimi silami. Ne očitamo nikomur ničesar, pokazati hočemo le realnost političnega življenja in kako od dne do dne dobivajo politične okolnosti drugo lice. Gotovo je, da vidi Miljukov danes razmere popolnoma drugače, kot jih je

videl l. 1918. Toda kje so jamstva, da ne bo večina ruskih politikov v odločilnem trenutku izvajala drugačne politike, katero bodo smatrali za rusko, pravilno in edino rusko brez ozira na druge — tudi Slovane — posebno pri njihovih sporih s Poljsko.

Tudi je usoda hotela, da je bila prva armada, s katero so se po povratku v domovino srečale češkoslovaške dobrovoljske legije, slovenska armada poljska.

Iz vsega tega moremo razvideti, kako daleč je še do uresničenja ideje slovenske vzajemnosti.

Kako pa si mi predstavljamo pametno slovensko politiko. Ker mi smo odločno za slovanstvo, resnično, demokratično, dejansko, novo slovanstvo.

Kulturni ideal slovenske politike je za nas pomirjenje med vzhodom in zapadom, v katerem vidimo obenem tudi osnovni pogoj za sam obstoj Slovanstva.

Politični slovenski ideal mora biti za nas predvsem pravilna rešitev slovenskih problemov doma in v najbližjem našem sosedstvu. Kronanje teh rešitev vidimo v zvezi malih narodov srednje in jugovzhodnih evropskih pokrajin, kateri zvezi bi morda kdaj pristopila tudi Mala Azija in Egipt.

Oni za obstoj srednjeevropskih in balkanskih Slovanov tako nevarni nemški načrt, zagotoviti si nadvlado od Hamburga do Bagdada, more postati nekot — seveda v drugi smeri — jeklenotrdna osnova za zavarovanje samostojnosti in svobodnega razvoja vseh malih narodov, ki žive v tem delu Evrope. Če se je kje izkazal princip združenih sil za koristnega, se je v polni

12 STRANKE

Odslek za redakcijo novega organizacijskega reda je imel v nedeljo 23. t. m. svojo drugo sejo v Celju, vendar občinskih del, ki povzročajo intenzivnega študija in debate se ni mogel končati. Zato se vrši še ena seja v to svrhu drugo nedeljo, dne 6. septembra 1925 in sicer zopet v Celju v pisarni celjskega delegata. Začetek točno ob 8. uri zjutraj. Vsi delegati so naprošeni, da se seje zanesljivo udeležijo, da bodo mogoče ta dela završili.

Celjsko okrožje.

Delavsko podporno društvo v Celju opozarja vse svoje člane in prijatelje, da izvršijo njegovo gostilniško koncesijo tovariš Jurij Stravs v Gaberju ter vabi vse brez izjeme, da po potrebi posejajo svoj društveni lokal. Ker se v teku poletja ne vršijo redni članski sestanki, a se je ven-

dar potreba to in ono pogovoriti je dobro, da se tovariši zglasijo vsaj ob sobotah v lastni gostilni, namestu da smo raztreseni povsod drugod, kjer niti lastnega glasila ni najti. Nikakor ne vabimo ali prigovarjamo k popivanju in k posedanju po gostilnah, toda kadar se kdo nameni okrepčati se s požirkom poštene kapljice, naj pride tja, kjer najde kroga izmed somišljenikov, toraj v lastno društveno gostilno.

Mariborsko okrožje.

Sestanek NSS v Mariboru. V soboto, dne 5. septembra ob 8. uri zvečer važen sestanek krajevnih organizacij v prostorih gostilne »Rotovž« (prej »Jadranc«) na Rotovškem trgu. Na dnevnem redu so važna aktualna vprašanja, med drugim novi politični položaj. Vabimo tovariše, da se sestanaka udeležijo v čim večjem številu.

MLADINSKI VESTNIK

Na izrednem občnem zboru »Izobraževalnega društva »Bratstvo« v Zagorju ob Savi se je izvolil sledeči novi odbor: predsednik Keršnik Ivan, podpredsednik Medved Andrej, tajnik Ludovaj Ludvik, bla-

gajnik Kovač Joško. Odborniki: Bostič Miro, Drole Vinko, Šturbej Ivan, Keršnik Alfons, Javoršek Alojzij, Drnovšek Ivan ml., Rupar Matevž, Negro Franc, Sodnik Andrej. Namestnika: Koska Vaclav, Keršnik Alojzij.

TEDENSKE NOVICE

Ljubljanski velesajem.

V soboto dne 29. avgusta bo otvorjen ljubljanski velesajem. Vodstvo ljubljanskega velesajema je v izredno večjih rokah in prireja letos svojo peto razstavo. Kakor se vidi, niso imeli prav oni črnogledi, ki so trdili, da ljubljanski velesajem ne bo prišel preko svoje prve prireditve.

Ljubljanski velesajem pa ni pomemben samo v pogledu, koliko bo sklenjenih kupčij, ampak bo podal tudi jasno sliko, v koliko je od lanskega leta napredovala naša trgovina in industrija. Prepričani smo, da bomo lahko zasnovali napredek, ki daje izgled za ugoden razvoj našega podjetništva.

Ko bodo hodile množice posestnikov ljubljanskega velesajema po razstavišču naj ne pozabijo, da vseh neštetihih fabrikatov in polfabrikatov niso ustvarile samo organizatorne sile podjetništva, ampak tudi tihočre pridne in žuljave roke delavstva in nameščencev. Vse te delovne moči se pa morajo danes boriti za existenco morajo pretrežno zaslužiti svoj vsakdanji kruh.

Da bi napredek slovenske industrije in trgovine ustvariti ugodnejše življenske pogoje ne samo za posameznike, ampak tudi za vse tiste, ki niso lastniki produkcijskih sredstev, a nimajo nič manj zasluge, da se ustvarjajo gospodarske dobrine!

Mednarodni profesorski kongres je bil te dni otvorjen v Beogradu. Prisotnih je veliko število udeležencev iz inozemstva. Pri otvoritvi kongresa so bili navzoči tudi zastopniki vlade.

Dunajska mestna občina za socialne svrhe. Celokupen proračun mesta Dunaj za leto 1924 znašal 4 milijarde dinarjev. Od te svote se je potrošilo za zaščito

dece, mladine, za zdravstvo, zavetišča in podobno 700 milijonov dinarjev. Ako k temu pristejemo še eno milijardo, bi že bila določena za zgradbo stanovanjskih hiš, pridemo do zaključka, da je polovica dunajskega proračuna določena za socialne svrhe. V Jugoslaviji gotovo ni mesta, ki bi primeroma v odstotkih izdal za socialne svrhe toliko denarja, kot dunajsko mesto.

Poštninska prostost zadrug in združnih zvez. Na temelju čl. 56 zakona o proračunskih dvanajstih za avgust-november od 31. julija 1925 so zadrugne zveze članice Glavnega Zadrugnega Saveza in vse zadrugne, včlanjene pri kaki članici Glavnega Zadrugnega Saveza oproščene poštne. Poštinska prostost se razteza na navadna pisma, dopisnice, tiskovine, vrednotna pisma in nakaznice. Pri priporočenih pismih je torej treba plačati priporočilno 3 Din, dočim je pismo samo za običajno frankaturo oproščeno. Pri ekspresnih pismih je treba plačati posebno pristojbino 3 Din za ekspresno pošiljko, oproščeno pa je pismo običajne frankature. Pogoji za uživanje med seboj. 3. Zveze za promet s članicami so pojasnila direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani sledeči: a) Zadrugne morajo oddajati poštne oproščene pošiljke na pošto, ne v skrinjico. b) Na pošiljkah mora biti pečat dotične zadrugne in vložna številka pošiljke (po vložnem zapisniku). c) Na pošiljki mora biti poštinska prostost označena z besedilom: »Poštne prosto po čl. 56 zakona od 31. 7. 1925«, ali podobno. Poštne so oproščeni: 1. Glavni Zadrugni Savez v Beogradu in pri njem včlanjene zveze, to so za Slovenijo: Zadrugna Zveza v Ljubljani, Zadrugna Zveza v Celju, Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. 2. Zveze

Glavnega Zadrugnega Saveza za promet nar, katerega pa nista oddajala poštni zadrugami in zadrug za promet z zvezo. 4. Članice zvez v medsebojnem prometu, v prometu s svojimi zvezami in v prometu z Glavnim Zadrugnim Savezom.

Ljubljanski velesajem in obrtniški vajenci. Na vsak način je potrebno in koristno, da si velesajemske razstave udeležijo tudi obrtniški vajenci, za katere bi bilo treba poskrbeti znatno znižano vstopnino, če bi se že brezplačnega skupnega ogleda ne bi moglo doseči. Dobro bi bilo, da bi odbor, ki je organiziral letošnjo razstavo vajeniških del v Ljubljani, vzel takoj to stvar v roke ter vse potrebno ukrenil. Je sicer že pozno, toda še vedno dosti časa.

Služba šolske sluge je razpisana na gimnaziji v Kranju (druga moč). Prošnje je vložiti do 15. septembra 1925 pri ravnateljstvu drž. gimnazije v Kranju.

Ljudsko štetje. Po beograjskih informacijah bomo imeli v naši državi letošnjo jesen zopet ljudsko štetje.

Davčna šola. V Beogradu se od 15. sept. davčna šola, v katero se sprejemajo absolutni 6 razredov srednjih šol. Ta novi naraščaj bo potem uvedel novo davčno prakso tudi pri nas po vzorcu v Srbiji. In tako bomo prišli tudi mi do nižjih davkov? Plačal bo vsak le toliko, kolikor bo hotel. Zato je prav, da se vrši davčna šola tam!

Slavnostna otvoritev planinskega »Doma na Krvavcu« SPD., se vrši v nedeljo, dne 6. septembra 1925. Ob pol 12. uri sv. maša na prostem, nato blagoslovljenje Doma. Po blagoslovljenju slavnostni govori, nato otvoritev in ogled nove planinske postojanke. Iz prijaznosti sodeluje pevski zbor Čitalnice in delni salonski orkester iz Kranja, tipografsko pevsko društvo »Grafika« iz Ljubljane ter polnoštevila godba iz Domžal. Za jedila in pijačo bo preskrbljeno v paviljonih na prostem. Svoje somišljenike vabimo, da v čim večjem številu pohite na to lepo 1700 m visoko planino, kamor je lahek dostop in najlepši pogled na celo gorsko verigo, ki obdaja lepo našo Slovenijo.

Vremenska katastrofa v Vojvodini. V torek 25. t. m. je Vojvodino zadela strašna katastrofa. Nastal je velik orkan, ki je uničil skoro celo pokrajino. Kar ni pokončal vihar, je uničila pa še toča. Orkan je podiral hiše, cerkvene stolpe in cerkve same, razdejal cele vasi, porušil velik del mesta Subotice, kjer se je ravno vršila velesajemska razstava. Ves velesajemski prostor je popolnoma demoliran. Razstavljeno blago je bilo deloma polomljeno in uničeno, deloma pa ga je orkan odnesel seboj. Na progah je vihar ustavil cele vlake ter jih prevračal, kakor igrače. Ubitih in ranjenih je mnogo ljudi, vendar se za število žrtev še ne ve. Vse brzobjavne zveze so pretrgane. Tudi kopališče »Palič« pri Subotici je skoro čisto uničeno. Kako zgleda na polju in v vinogradih, si lahko mislimo.

Internacionala med seboj. O »Ljubezni« in sporazumu med internacionalaši, o katerem toliko govore naši internacionalci, najbolje pričajo demonstracije, ki so jih uprizorili komunisti ob priliki kongresa socialistične internacionale v Marselju, kjer je tekla kri. Pač bratski sporazum in sloga med internacionalci!

Tudi v Gorici orkan. V torek je divjal strašen vihar tudi v Gorici od Štandreža do Moše, ki je napravil ogromno škodo.

Delavstvo v državnih rudnikih so pričeli pritiskati v času, ki je zato najmanj primeren in za kar ni najti niti najmanjšega opravičila. Kajti danes misliti na zniževanje delavskih mezd se pravi, dregati v sršenovo gnezdo ter ljudem iz ust trgati

ubogi kruhek ter siromake hirati v obup. Res je, da je naš denar pridobil na vrednosti, toda to samo na svetovnem trgu. V naši notranjosti, v našem gospodarstvu se to ne pozna in recemo lanko, da se ču ravno nasprotno. Vrednost novih davkov, nove carinske tarife itd. so cene raznim človeškim potrebam, zlasti zadnje čase celo poskocile. Kaj tedaj gospodje v državni upravi mislijo? — Pogajanja, ki so se v tem oziru pričela s strani državne uprave in zastopnikov delavstva so sicer za enkrat prekinjena, toda mi smo prepričani, da bo spor poravnal v prilog delavstva. Delavstvo mora meti zaščito za svoj bori kruh!

Za zboljšanje cest v Sloveniji je vlada menda vendar dovolila znesek 700.000 Din. Pač že zadnji čas!

Državni proračun in nameščenci. Kakor poročajo iz zanesljivih virov, se dela v Beogradu prav resno v vseh ministrstvih na novem proračunu, ki bi naj v decembru zamenjal zloglasne dvanajstine. Bil bi res že tudi skrajni čas, da se prične enkrat redno gospodariti. Zeleti bi bilo le to, da bi se sestavil proračun tako, kakor pač zahtevajo dane razmere. Saj nihče ne more pričakovati čudežev, ampak to kar bo izkazano, naj bo točno, naj pokaže pravo sliko. Proč s fiktivnim proračunom! — Pri tej priliki pa naj gospodje v ministrstvih, zlasti pa g. finančni minister — ne pozabi na dolg pri državnih nameščencih, katerega že enkrat mora poravnati država. Skrbti naj se, da bo vnešena v proračunu primerena svota za izplačilo razlik med starimi in novimi plačami, ki je uslužbencem zajamčena po zakonu. Nova vlada naj pokaže, da je voljna izvesti zakone. Potem ji bo uradništvo zaupalo ter jo tudi podpiralo.

LJUDSKA UNIVERZA.

- I. zvezek
Karl Ozwald
- II. zvezek
Alojzija Stebi
Zaščita zanemarjene dece in mladine.
- III. zvezek
Dr. Alma Sodnik
O vzgoji deklet
- IV. zvezek
F. S. Finžgar
O lepi knjigi
- V. zvezek
Dr. Rado Kušej
Cerkev v luči prava in etike
- VI. zvezek
Dr. Metod Dolenc
Kaj hoče moderno kazensko pravo
- VII. zvezek
Jos. Wester
O naši srednji šoli
- VIII. zvezek
Ing. Jaroslav Foerster
O strokovnem šolstvu.

Zvezki se dobe v knjigarnah ali se pa pisмено naročajo pri Zadrugni knjigarni, r. z. z. o. z. v Ljubljani.

Pretirani centralizem imenuje »Slov. Narod« gotove odredbe, ki so bile menda izdane od prosvetnega ministra zato, da se je odvzelo za enkrat nekaj orožja iz rok oni ljubljanski gospodi, ki so uvedli na šolskem polju v Sloveniji neizprosni mladinski absolutizem. Mi smo mnenja, da se te odredbe ne smejo pripisovati na rovašč centralizma, ampak na rovašč predznosti, ki so jo uganjali pri ljubljanski prosvetni upravi gotovi gospodje. Gospod Velja Vučković je mož poštenjak in ve dobro kaj dela. — To pa boli in grize tudi »Slov. Narod«.

Stavka mornarjev v Angliji. Angliški mornarji, strojniki in kurjači bodo stopili v stavko, ker jim podjetja niso oddala njihovim zahtevam. Organizacija pristanških delavcev bo stavkujočim stala ob strani gnotno in moralno.

Trgovci z dekleti obsojeni. Razkriti in dokazano trgovanje z dekleti, ki je imelo svoj sedež v Zagrebu in ki je dvignilo toliko prahu, je likvidirano. 25. t. m. je bila v Zagrebu končana sodna razprava. Obtoženci in obtoženke so bili obsojeni na zaporno kazen od 2 do 6 mesecev, kakor pač to predvideva stari zakon, katerega bo treba današnjim razmeram temeljito popraviti in tako poostriiti, da bo takim izmečkom človeške družbe enkrat za vselej prešlo veselje do trgovanja z nedolžnimi, ubogimi dekleti. — Pri tem je tudi važno vprašanje obstoja javnih hiš. Iz predmetnih razlogov in pa v svrhu zaščite ljudskega zdravja in morale, bi bilo pri današnjih razmerah mogoče zares potrebno, da se javne hiše zapro.

Zopet tihotapci. Ob koroški meji so tihotapci zopet pred kratkim tihotapili k nam saharin. Bila je trojica, dogovorjena na ta način, da si preko meje spravljena blago razdeli na naših tleh. Dogovorjeno, storjeno. Kakor se je pa potem izkazalo, z računom niso prišli skupaj. Zato so se v temni noči sprli in tudi stekli. Od takrat je enega izmed njih zmanjkalo. Ker so domači sumili, da se je nekaj moralo pripetiti, so zadevo naznanili orožništvu, ki je stvari kmalu prišlo na sled. Med tem pa so v Dravi našli truplo dotičnega izgubljenca, na katerem so bili ugotovljeni sledovi zločina, tihotapci so se radi robe sprli ter je

bil pri tem nekaj Veronik ubit ter vržen v Dravo. Eden izmed trojice je že zaprt, drugi pa jo je potegnil čez mejo v Avstrijo.

Hötendorf umrl. Na Wirttenberškem je umrl bivši znani načelnik avstrijskega generalnega štaba Conrad von Hötendorf.

Ljubljana.

K otvoritvi velesajema prispe tudi kralj in sicer bo posetil razstavo v soboto popoldne. Razstavo bo otvoril trgovinski minister dr. Krajač v soboto ob 10. uri popoldne. — Zanimanje za razstavo je veliko.

Revizija mleka v Ljubljani. Mestno tržno nadzorstvo je objavilo v ljubljanskih listih poziv na Ljubljankanke, v katerem zahteva, da naj gospodinje denuncirajo ali ovajajo tržnemu nadzorstvu one mlekarike, ki ne prinašajo pristnega mleka. Ta poziv se nam zdi popolnoma neumestnen in zgrešen, kakor je bila doslej še vsaka slična protidraginska akcija, pa naj je izšla od katerekoli strani. Prvič se vzgaja s tem nemoralna denuncijanstva, drugič bi bilo pa to tudi brezuspešno. Katera mlekarka bo pa priznala po oddaji mleka, da je ona oddala vodeno mleko? Nobena! Vsaka se bo zgovarjala na gospodinj, češ, ona ji želi škodo in je zato nekdo pri stranki prilil mleku vode. In komu se bo verjelo? Kdo bo mogel razsoditi, katera stranka je krivec: ali mlekarka ali gospodinja. — Gospodje na magistratu, se bodo že morali odločiti, da prično sami z revizijo o kakovosti mleka. Delati pa se mora sistematično, vsaki dan! Danes na tej, drugič na oni cesti, tako da bo vsaki dan presenečenje drugje. To se ne pravi šikanirati producentov, ampak čuvati poštenost in pravico. — Zadnji magistratni poziv glede mleka je torej zanič!

Stadion ob Vodovodni cesti opremijo najprvo z visoko zidano ograjo. Tako dobimo ob Dunajski in Vodovodni cesti mrtvo zidovje. Pa naj že bo tudi to, samo da bi se ob zidovju tik ceste napravili tudi predpisani hodniki kakor pri drugih zgradbah, drugače bo občinstvo v slabem vremenu moralo plavati po cestah, ker bo odtok vode v Stadijonovo jamo z obzidjem od cela onemogočen. Na Vodovodni cesti pa naj se takoj prične z razširjenjem ceste za toliko, kolikor je od sedanje ceste pripadlo »Stadionu«.

Ljubljanska drama grozi s štrajkom zaradi slabih gnotnih razmer obojba, ki je veliko slabše plačano v primeri z drugimi gledališči.

Zopet samomor v Ljubljani. V vodo je skočila ljubljankanka Ivanka Ničman, šivilja, v hipni zmedenosti.

Čuvaj na ljubljanskem gradu umrl. Ob zaključku lista smo prošli teden zagnali vest o smrti starega, dobrega, vestnega in zato priljubljenega možička, čuvarja nad Ljubljano na Gradu. Gospod Blaž Svetel je zatisnil oči. Mož je opravljal svojo službo na Gradu že 44. leto ter je doživel 80. leto življenja. Pokojnik je zaslužil pač dostojen nagrobni spomenik, ki mu ga naj postavi ljubljansko mesto.

Samomor pod lokomotivo. V Rožni dolini pri Ljubljani je bil nimul teden izvršen samomor na železniškem tiru. Nekega 25 letnega mladeniča je raztrgala lokomotiva. Mladenič je bil dobra duša, ki je podpiral svojo mater. Vzrok samomora — nesrečna ljubezen.

Premog trboveljski, ilbojski in črnoljski, drva, koks, oglje, šlezjske bikrete do »Ilirija« LJUBLJANA, Kralja Petra trg 8, tel. 220
Plačilo tudi na obroke.

Celje.

Himen. V Celju se je poročil brat Joško Drimelj z gosp. Košeninatovo iz Zagorja. — Čestitamo!

Jugoslovanska hranilnica in posejilnica v Celju vabi svoje zadrugnike in vlagatelje, da se lastnega zavoda oklepejo ter se ga v vsakem oziru poslužujejo. Hranilne vloge se obrestujejo po najvišji obrestni meri, posojila pa se dobijo po ceni in brez formalnih težkoč in nepotrebnih stroškov. Zavod uraduje vsak dan. Poštnohranilniške položnice so brezplačno na razpolaganje. Zadruga je v večjih in zanesljivih rokah in je eden njenih funkcionarjev vedno pripravljen, da vstreže v vsakem oziru zadrugnikom, vlagateljem in prošnjikom. Tovariši, poslužujte se tega svojega denarnega zavoda v lastno korist. Čim več nas bo, tem trdnjeji bode temelj in tembolj bode mogoče vstržati na vse strani.

V ravnanje. Ze se krčijo dnevi, večeri postajajo hladni, kar nam je v opomin, da se zopet bliža neizprosna zima. — Preskrbeti se bode potreba za štedilnik in peč s potrebnim kurivom, drvami in premogom. V Celju bode to oskrbel vsem, ki se pravočasno zglasijo, naš tovariš Franjo Jošt, ki ima zastopstvo premoga ter postreže z istim najkvalitetnejše in najcenejše. — Vsako množico premoga dostavi na dom ter gre svojim odjemalcem tudi glede plač. pogojev vsestransko na roko tako, da se vsakdo brez težkoč lahko oskrbi z dobrim in poceni premogom ter se mu ne bode treba bati zmrzovanja v nezakurjeni sobi.

meri izkazal za te male evropske narode. Njihovo ozemlje je bilo vse doslej stalno predmet oblastnih stremljenj njihovih velikih sosedov. Če ostanejo te države v razdrobljenosti, osamljenosti, čisto še medsamostojnost, njih narodni obstoj. Če pa sebojno v sporu, postanejo igračka v rokah politike velesil in končno propade še njih dimo danes v Mali antanti, ki jo moremo morda smatrati za jedro bodoče zveze vseh srednjeevropskih in balkanskih držav, potem bo mir v Srednji Evropi zagotovljen. Gotovo bo vznikla nova doktrina, slična Monroevi (Amerika Amerikancem), v nedotakljivosti ozemlja teh narodov. Srednjeevropski tvor, stvorjen iz samostojnih narodnih držav, izločuje vsako nevarnost politične ekspanzije.

Dosedaj je bila Srednja Evropa in Balkan predmet špekulacije našega nemškega sosedu in deloma, posebno Balkan tudi našega italijanskega sosedu. Naj navedemo nekoliko glasov, ki nam jasno kažejo, kolika nevarnost grozi s te strani nam in ostalim malim državam.

Albrecht Wirth (»Volkstum und Weltmacht«, 1914) piše: »Liszt, Moltke, Rodbertus in Lagard so jasno naznačili, da so cilji nemškega izseljevanja in nemške ekspanzije na jugovzhodu. Kaj nam pomaga pangermanizem (vsenemštvo) brazilskega ali afrikanskega, tudi če bi se izvajal prospesneje? Oslaboval bi le nemško raso. Nužno je, da obnovimo kolonizacijsko delo Othovno, sedmograških Sasov, nemškega viteškega reda in prvih pruskih kraljev.«

Ernst Haase (»Deutsche Grenzpolitik«, 1906) pravi: »Kolonijalne pokrajine bodočnosti za Nemčijo so: prostrane zemlje na-

seljene s Poljaki, Čehi, Madžari, Slovaki, Slovenci, Ladinci, Reti, Valoni, Litevci, Estonci, Finci.«

Anonimna knjiga, ki je izšla l. 1900 v založbi Militärverlaga (Vojna založba) v Berlinu, pa obsega sledeče, za nas res zelo tolažeče nemške načrte:

»Ko bodo zmagovite nemške armade taborele med Moldavjo in Jadranom, bo iz Cisiljantije (ozemlja tostran Litve) enostavno možno proti odškodnini izgnati vse nenemško prebivalstvo; napraviti bo treba tabula rasa (izbrisati tablo) in izvesti nemško kolonizacijo. V tako izvanrednih okoliščinah ne bomo vpraševali po pravici in krivici, temveč si bomo vzeli tako v Franciji kot v Rusiji široke proge ozemelj, katere bomo organizirali v marke (obmejna stražna ozemlja) na naših mejah na vzhodu in zapadu. Tuje izgnano prebivalstvo bi se naselilo po teh obmejnih ozemljih, (ki bi morala biti kar najširša) in poleg tega bi bilo pogoj miru plačanje odškodnine za razsijitev s strani poraženih držav. Ej! takoj si predstavljamo razširjenje naših meja v Evropi, in naše prebivalstvo, naglo množee se, tega treba, ko kruha. — — — Narod, ki je izdržal plentev Pfalca, narod, kateremu so napravili Čehi od husitskih dob toliko neprilik, narod, ki ga vsi Slovani, Rusi ali Poljaki, tako sovražijo, ima s pomočjo božje pravice tako postopati.«

Pa tudi pobaške države niso varne pred podobnimi nemškimi skominami. — Oholo piše Treitschke o vlogi Nemcev v Baltu: »To je prvi nastop našega ljudstva kot krotilca in dresejara. Trdno sem prepričan, da se bo v tem oziru zgodovina ponavljala. — — —«

Kake skomine imajo po naši zemlji Italijani, smo pokazali že v našem zadnjem članku »Italija in mir«.

Predvojno zamisel slovenske politike moramo odkloniti kot ne dovolj realno, povojnim razmeram neodgovarjajočo, odkloniti kot sentimentalno politiko, ki se ne ozira na dejstva in ne pozna resničnih razmer in pravega mišljenja ljudskih mas, pa četudi bi bila sicer iskreno mišljena in bi v osnovi izražala opravičeno stremljenje. Naša slovenska politika mora imeti konkretni obseg in mora biti praktična. Nečemo biti samo most med vzhodom in zapadom, niti predstraža zapada proti Rusiji, — toda nečemo biti niti večna predstraža Slovanstva proti zapadni Evropi. Hočemo živeti svoje lastno življenje, hočemo biti varni na svoji lastni grudi, hočemo sodelovati k stvoritvi velikega ognjišča narodne enakopravnosti, kjer bo pristop k velikemu plamenu prosvete, svobode in napredka enako svoboden vsem narodom srednje in jugovzhodne Evrope. Bomo silni Slovani, če bomo silni Jugoslovani. Ne odpovedujemo se Slovanstvu, toda nečemo biti nikomur za strašilo, niti dajati povod, da bi nas mogel kdo napadati, ali proti nam ščuvati in spletkariti. Ne slovenska politika, temveč slovenska demagogija bi se kruto maščevala na nas samih. Ker ni slabše znanje politike, nego ona, ki naj političnim strankam pri volitvah rešuje in pridobiva glasove, katere so izgubile iz drugih razlogov. Izrabljati zunanjo politiko v to svrhu, je zločin. Zunanja politika je stvar države, nikdar stranke. To smo hoteli povedati kot zaključek k našim razmišljanjem o slovanstvu.

Or ginalne poitrebščine za **OPALOGRAF** (Preservat in Fixat) dobiš samo pri **Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6., I. nadstr., vrata št. 10.**

Marlbor.

Naš odgovor g. Dimnika. Urednik »Učiteljskega Tovarisa« g. Dimnik se radi naše notice pod naslovom »Učitelstvo in morala« postavil na piedestal nedolžnega, ki se mu dela krivica; istočasno pa je v svojem listu apostrofiral tovariša Lešnika in Hrena tako, kakor bi onadva bila avtorja ali vsaj povzročitelja dotične notice, namesto da bi bil počakal, da se stvar pojasni, izjavljamo, da dotične notice nista pisala niti tov. Hren niti tov. Lešnik in da imenovana tudi nista naša informatorja. Notice nam je poslal naš mariborski dopisnik, ki ni učitelj, na podlagi informacij iz učiteljskih krogov in sicer ne preračunjeno šele sedaj ob nastopu RR vlade, kakor sofisticirano zavija g. Dimnik, ker se mi PP vlade prav nič nismo bali, ker smo večkrat dejansko dokazali, marveč, ker je dobil te informacije slučajno šele sedaj in so se mu v zvezi z atero Lešnik, ki je še vedno aktualna, zdelo vredne objave. Informator našega dopisnika je čul govor višjega šolskega nadzornika Schella glede Lešnika, ki ga tudi g. Dimnik v svojem »poslanem« ne zanika; čul pa je tudi neodločen zagovor g. Dimnika in je na tej podlagi dobil vtis, da se g. Dimnik opravičuje radi članka, objavljenega v »Učiteljskem tovarišu«, v obrambo tovariša Lešnika. Da je imel g. Dimnik pred objavo članka sitnosti, a da ga je kljub temu objavil, kar očitno smatra za veliko čednost, dusi je to bila njegova dolžnost in še več, o tem je bilo pač znano nekaterim učiteljem in menda tudi tovarišema Hrenu in Lešniku, nikakor pa, ne našemu informatorju, ki je bil mnenja, da bi moral g. Dimnik odločneje nastopiti proti Schelli in izjaviti, da bo »Učiteljski tovariš« v podobnih slučajih tudi v bodoče odločno branil člane UJU in učiteljski stan sploh ter nastopal proti umevašanju politikov in lajkivov v učiteljska premeščenja. Tembolj pa je bil sum, da gre za kapitulacijo g. Dimnika pred samostojno-demokratsko prosvetno upravo upravičen, ker »U. T.« po objavi članka v obrambo tov. Lešnika dne 2. aprila 1925

ni niti s črko več omenil tega važnega slučaja, dasi je šlo za principijelno vprašanje. Kakor bi odrezal, štiri cele mesece nismo nič več čitali o tem, kar je bilo napovedano. Zakaj je »U. T.« naenkrat umolknil? Zakaj g. Dimnik, ki mu je bila zadeva dobro znana in je kot urednik lista član vodstva UJU, ni odločno zahteval, da se premestitev prepreči? Zakaj UJU v tej zadevi ni nič storila? Da bi cela organizacija, ki plove v taboru SDS, ne imela toliko moči, da prepreči eno samo, toda veliko krivico, ako bi se resno za to zavzela, o tem naj nam nihče ne govori. Če bi se UJU za to. Lešnika zavzela, bi bila z lahkoto preprečila premestitev. Tega UJU ni storila in se bo premestitev ukinita brez nje. Na občnem zboru UJU v Mariboru smo smatrali za nemoralno, da se v obrambo tov. Lešnika ni nihče oglasil. Ta naša kritika se je tikala vseh navzočih učiteljev, neizvzemašomišljenike NSS, ako so bili navzoči. To je bilo bistvo naše notice; če bi jo bil g. Dimnik pazno čital, bi jo bil tudi tako razumel in ne drugače.

Generalni direktor železnice g. Pič je dospel v pondeljek v Maribor. Naša stranka mu je predložila memorandum o razmerah v kurilnici in delavnici. Zahteva: odstranitev inozemcev, ki se vsi dajo nadomestiti s Slovenci.

Križ pri Trzliču.

Občinske volitve. Naš somišljenik nam piše: Pri nas se vrše občinske volitve. Vsi delavci brez razlike strank smo sklenili, da vložimo kompromisno delavsko listo. Mnenja smo, da se mora občinski odbor obvarovati strankarsko političnih debat in posvetiti glavno skrb stvarnemu in smotrenemu delu za dobrobit ljudstva. Klerikalcem pa sklep delavstva ni bil povšeči. Dejali so, da socialisti ne sme biti nosilec delavske liste. Posebno je nastopal proti enotni volji delavstva neki Sitar, kateremu se je sedaj tudi posrečilo, prenarediti listo tako, da je nosilec liste g. Peter Štefe. Ne vemo od kedaj je postal Peter Štefe tako vnet pristaš SLS.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Nikakor ne, povedala sem vam le o čemur sem v svoji notranjosti popolnoma uverjena.«

John Noldan uvidi, da je sedaj pravi trenotek za dosego cilja. Prijemši jo za desnico, reče:

»Gospodična, takoj bi se kesali svojih besed, če bi na primer sedaj stopil pred vas mož, ki se nahaja v enakem položaju kot jaz, ter vas zasnubil.«

Gospodična znova močno zarudi.

»Bilo bi pač odvisno od tega, če bi dotičnega ljubila,« odvrne v zadregi, dotičim jo on trdno drži za desnico ter jo dvigne in ustnicam, da jo poljubi.

»Gospodična Collin, hočete čuti neko skrivnost?«

Collin mu živahno pritrdi.

»V zvezi s to skrivnostjo imam le še eno prošnjo in ta je, da nikomur ne izdaste, kar vam hočem sedaj zaupati, — ali mi obljubite storiti to uslugo?«

Gospodična Collin mu z veseljem pritrdi ter se nestrpnno čakajoč na njegovo skrivnost od razburjenja trese kot bi jo popadla mrzlca.

Trgovcu se pojavijo sedaj na čelu resne poteze.

»Moja gospodična, v Liverpoolu biva mlada dama, katero že dolgo časa ljubim; ali morete uganiti, kdo je ta dama?«

Ona nič ne odgovori.

»Ah, gospodična, to damo poznate dobro, le predobro, nadaljuje počasi trgovec.

Prav malo manjka, da grda gospodična sedaj ne pade v omedleavico. Pa morda vendar ne ljubi druge? Oh, to bi bil strašen udarec!

John Noldan opazuje z lisičjo pretkanostjo izraz njenega obraza.

»Da, gospodična, vi poznate to damo tako dobro kot samo sebe; kajti izvoljenka mojega srca ste vi sama — vi gospodična. Ljubim vas že dolgo časa brezupno.«

Konečno — konečno vendarle.

In sedaj mi pokažite vrata,« nadaljuje Noldan mračno, »kajti kar sem vam ravnokar razodel, vas je moralo ujeti. — Z zaničevanjem se boste obrnili od mene!«

Ko pa se hoče sedaj dvigniti, da odide, tedaj pa ona nenadoma razprostre roki proti njemu rekoč:

»John, moj dragi John!«

Trgovec objame deklico in jo stisne k sebi, temne oči mu žare zmagoslavja — nova žrtve je njegova!

»Draga, vroče ljubljena golobica!« šepče pretkano.

Seveda gospodična Collin niti najmanj ne slutiti, da je postala žrtve lopova.

»Ti hočeš biti moja, kajne dragica moja?«

»Do smrti, moj John!«

»Toda pomisli, kako bodo sodili o menit!«

»Rogam se vsem, parv vsem, če imam le tebe,« vriska veselja ter se stisne k njegovim prsim.

Peklenski načrt je uspel. John Noldan, ki je bil naravnost mojster v hlinjenju, se vede napram deklici tako nežno, kot da je postala njegova najlepša krasotica. Obilica priljubljenih besed mu teče tako gladko iz ust, da je gospodična Collin naravnost blažena ter ji roji po glavi le misel, da je lepi mož njen. Preteklost ji je popolnoma zginila iz spomina.

V ljubimkovanju ji hitro, prehitro poteče čas. John Noldan ji seveda hlini svojo ljubezen, četudi le z nevoljo prenaša njene laskajoče ljubeznjivosti.

Konečno nežno dvigne njeni roki, oviti okrog njegovega vratu.

»Ali hočeš že oditi?« ga vpraša v skrbeh.

»Da, moja sladka ljubica, toda jutri pridem zopet k tebi.«

»Boljše je izteklo kot sem mislil,« mrmra trgovec sam s sabo ko odhaja iz salona. »Pravzaprav sem bil pripravljen na precejšnjo opasnost. Grdo bitje me mora vendarle naravnost blazno ljubiti. No pa to mi more le koristiti. Radevolje mi bo pripustila gospodarjenje z vsem njenim premoženjem!«

Ko stopi v predsobo, že čaka nanj brhka sobarica.

»Častitam, milostivi gospod!« šepne z zapeljivim nasmehom.

»Odkod veš — — —?«

»Prisluškovala sem,« dé malo smehljaje.

Trgovec ji stisne bogato napitnico v že pripravljeno pest rekoč:

»Na, dete, kupi si kaj lepega in čim postanem mož tvoje gospodarice, se ti nad mano ne bo pritoževati, saj ostaneš tudi še naprej pri njej?«

»Seveda — povsem naravno,« se smehlja sobarica premeteno.

»Prav veselji me, da ostaneš; upam, da bom imel vsekakor večkrat tudi nekaj časa za te na razpolago, dražestni koštrunček moj!«

Sobarica se mu pomenljivo smehlja, dokaz, da se je z lahkoživcem že večkrat sestala. Trgovec jo nalahko ušepne v rdeča lica, potem pa očitno zadovoljen odide iz hiše, kjer so se mu ravnokar izpolnile najdrznejše želje. Z eno besedo: John Noldan je naravnost izoborno razpoložen. Njegova pobegla žena mu niti najmanj ne prihaja v misel, uverjen, da ga njegova grda nevesta poroči celo v slučajju, ako bi njegova žena izvršila samomor. In četudi je nevesta neprijetne zunanjosti, si bo že našel z lahkoto nadomestilo — pri lepi sobarici, pa tudi

Priporočamo tvrdko Josip Petelinc
Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.
Najcenejši nakup
nogavic, žepnih robcev, brisalk, kloba, belega in rujavega platna, šifona, kravata, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, Solingen škarij za prikrivanje in za obrezovanje trt.
NA VELIKO IN MALO.

drugje, saj potem postane bogat — neizmerno bogat.

Take misli roje lopovu po glavi pri bogato obloženi mizi v klubu, kamor je takoj odšel. S svojo nevesto se je seveda dogovoril, da naj njuna zaroka ostane še nekaj časa tajna. Čim poteče nekaj tednov po ločitvenem procesu, potem stopita pred javnost kot zaročena.

Zadovoljno si lopov mane roki. Sicer pa ima dovolj povoda, da s ponosom zre na svojo rafinirano izvedeno zvijačo. Saj je takorekoč prisilil gospodično Collin, da mu prizna svojo naklonjenost do njega, pa tudi bati se mu ni, da bi se mu izneverila.

Poleg razkošnega kosila naroči seveda najdražjo kapljico, katero pridno vlija vase, s čimur svoje že itak veselo razpoloženje, le še poveča. Ko pride v klubove prostore še nekaj njegovih znancev, se seveda popivanje nadaljuje do večera.

John Noldan je mogel prenesti obilo pijače, toda danes je vendarle pregloboko pogledal v kozarec, in ko je napočila noč, je bil docela pijan. Vendar pa je bil še toliko pri zavesti, da se spomni, da hoče še danes govoriti s svojim zaupnikom, knjigovodjo Howardom, radoveden, če je kaj zvedel o usodi njegove žene Kati.

»Kam pa greš, John?« ga vprašujejo prijatelji, »ostani vendar tukaj, sedaj bo postalo šele prijetno, kmalu pride semkaj tudi lepa Mary.«

»Ne, ne, moram domov,« blebeče pijani trgovci.

»Tvoja žena se menda vendarle ne vrne,« reče smehljaje eden prijatelj.

»Tudi ni potrebno, ona ni več moja žena — jaz sem pravzaprav že ločen — zapomni si to!«

»Hahaha, John Noldan naj živí, za kriči razposajena družba.«

Trgovec opotekajočih korakov odide iz klubovih lokalov. Na hodniku mu pride nasproti klubov streljaj.

»Moj voz je celja pijani trgovci. Opotekajoč se dvigne s stola.

»Tako, vaša (milost!) reče streljaj in odhiti k vratom, kjer stoje vozovi klubovih članov.

»Voz gospoda Noldana« zakliče v temi. Takoj se pripelje pred vrata kočija, dočim se vrne streljaj na hodnik, da pomaga opotekajočemu trgovcu vstopiti v voz.

John Noldan se zadovoljno nasloni v kočiji, ki takoj odhaja.

»Hura, grda Collin je moja nevesta, njeni milijoni so moji. Hahaha, kako prijetno bo še moje življenje, prav veselo — lepah deklic na izbiri — vino — igra — konji dirkači — krasno. Res, prelestna bo še moja bodočnost!« mrmra sam s sabo.

»Čudno, kako slabo se peljem danes v kočiji, kako odskakuje od tal, najbrže so se gumijevi obroči že zopet pokvarili, le potrpljenje še nekaj časa, — čim imam milijone grdega nestvora — potem bom imel najlepšo kočijo — hahaha. Izborno bom živl — ženske se bodo trgale zame — koliko pikantnih doživljanj me še čaka. Oh, življenje, kako si vendar lepo, in bogatstvo je tvoja najsijajnejša stran!«

Sedaj pa se vendarle obrne k oknu kočije.

»Zabiti voznik je od samega vraga, vozi me po čisto temnih ulicah. Zdi se mi da se je napil, mo, jutri ga spodim iz hiše. Poleg tega še vedno ugovarja, stran z njim, za svoj denar morem povsod dobiti ljudi.«

Sedaj kočija obstane. »Vrata kočije se naglo odprejo. Le s težavo se dvigne John Noldan s sedeža.«

»Voznik, ali te je sam vrag obsedel?« blebeče pijani trgovci, tedaj pa pa že zgrabi za roko močna pest šej, kaj je — pomoč — — — pom — — —

Zadnja beseda mu ugasne v nerazumljivem glasu. Tedaj pa ima že tudi obraz zakrit z odejo, katera uduši njegove klice na pomoč, in ki je uverjen, da se je izvršil nanj roparski napad. Skušna se ubraniti krepkih pesti, toda zaman ves njegov napor.

Le to še čuti, da ga večje število mož nekam nese. Naenkrat pa neznanci obstoje; vse je tih okrog njega. Kot v sanjah se mu zdi, da sliši iz daljave neko šumenje, ki dozvedno prihaja iz globočine, potem pa krene sprevod zopet dalje. Koraki mož odmevajo kot da hodijo po železnih ploščah — zamolklo — votlo — čudno. Sedaj jih vodi pot po stopnicah, vendar zaman. Tedaj se čuje odpiranje vrat, iz katerih prihaja zapovedujoč glas: »Zvežite lopova na rokah in nogah!«

(Dalje prih.)

Odgovorni urednik: **Franjo Rupnik.**
Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani.
Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Jugoslovanski kreditni zavod
v Ljubljani, Marijin trg št. 8

sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje najugodnejše. Vežane vloge obrestuje po dogovoru. — Proti dobremu poroštvu daje osebne, trgovske in obrtne, zlasti pa kredite na kratek rok.

Žarnice

„Tungsram“

so najboljše!

Pozor, krojač, šivilja, nešvilja
Kaj ti koristi kroj brez pouka?
Z natančnim poukom, preizkušene-
nega po vsakem modelu ga dobiš
na željo, ekspresno po pošti v
KROJNI SOLI, koncesionirani od
ministrstva za trgovino in obrt.
Ljubljana, Židovska ul. 5.
Vsak mesec tečaji za krojače,
šivilje in nešvilje.

Modni salon
Minka Horvat
LJUBLJANA, Stari trg 21
ima vedno v zalogi naj-
novejše damske in dekliške
slamnike in klobuke.
Žalni klobuki vedno v za-
logi. Popravila se spreje-
majo.

Vse pisalne, risalne in šolske potreščine dobite najceneje v papirni trgovini

Miroslav Bivic

Ljubljana
Sv. Petra cesta 29.
Lastna knjigovoznica.
Velika zaloga šolskih zvezkov, map, in blokov.

Najboljši stalni stroji
so edino
Josip Petelinc
znamke
„Gritzner“ in „Adler“

Večletno jamstvo.
Delavnica za popravilo strojev.

Pouk v vezenju brezplačen.
Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika za vodo.

MARIBOR

APOLO
KINO

MARIBOR

Popolnoma moderno urejeni »Mestni kino« se otvori dne 28. avgusta 1925. — Novo vodstvo si je zasiguralo za vso sezijo najboljši program najrazličnejše vsebine, tako, da bo vsej publiki v polni meri ustrezno. —
Otvoritvena predstava: Šarmantni princ.
V glavni vlogi: Jaque Chatelin, Natalija Kovanko in Nikolaj Kolin.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavnica
Din 50.000.000 —
Rezervni zaklad ca.:
Din 10.000.000 —

Centrala: Ljubljana, Dunajska cesta
Podružnice:
Brezice, Celje, Crnomelj, Gorica, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst

Brzojavni naslov:
BANKA LJUBLJANA.
Telefon št. 26,
413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

